

UKEN SOM GIKK (12. - 18. okt.)

Utviklingen på vestfronten har egentlig ikke budt på noen nye trekk i den siste uke. Tyskerne yter fortsatt temalisk motstand ved de to brennpunkter Aachen og Scheidtmühlungen, og kampene har - særlig ved Vestvollen - utviklet seg til veritable oppslutningslag med en velgig material-innsats. I det lange løp vil naturligvis de langt større allierte resurser gjøre utslaget, men i øyeblikket kan overlegenheten ikke helt bringes til utfoldelse; de allierte har fått temmelig lange forbindelseslinjer og ganske særlig har manglen på gode, brukbare havner nær fronten gjort seg gjalle. Det er dette som er bakgrunnen for Eisenhowers uttalelse nylig at intet tyder på at man kan unngå et vinterfelttog. Tidligere i høst, under inntrykket av lynkrigs-operasjonene i Frankrike, regnet man med en raskere slutt på hele felttoget, da man hadde følelsen av at tyskernes sammenbrudd i vest var totalt. Tross de enorme tap har imidlertid lyktes dem å organisere et grenseforsvar som ikke kan rammes overende uten en betydelig innsats av tungt materiell, og å få det fram er ikke gjort i en håddvending når den nærmeste utløsningshavn er Cherbourg. Kampene i vest er derfor i den nåværende fase først og fremst et spørsmål om transport, og tyskerne kan operere over kortere linjer enn de allierte; deres vanskeligheter er, foruten i den sviktende krigsproduksjon overhodet, at de er langt underlegne når det gjelder den motoriserte transport og at deres forsyninger- og transport-sorter er utsatt for ødeliggende allierte-flyangrep.

Transportoppløpet er også bakgrunn for de alliertes intensivt offensive virksomhet ved Scheldemunningen, innløpet til Antwerpens havn, og det er den samme operative tanke som ligger til grunn for tyskernes hårdnakke forsvar her. Kanadiene har imidlertid vunnet nytt terreng på viktige punkter, og det ser ut til at de mer eller mindre isolerte tyske garnisonsers motstandskraft er på vei ut.

I Aachen fortsetter blottige gatetokter, vesentlig i form av patruljestrider om mindre tyske motstandssteder som må renses ett for ett; her som i Cassinø er forholdene tyensynlig slike at det er infanteriet med sine nærkampvåpen som må gjøre arbeidet, mens overlegenheten i fly og panser ikke kommer til sin rett. Byen har ellers vært voldsomt bombardert både fra fly og artilleri, og tyskernes siste forbindelseslinje ut ble definitivt avskåret mandag. Man regner at 9/10 av byen er ødelagt. Når den tyske motstand har vært så heftig, er det ikke bare fordi Aachen i seg selv har så strategisk betydning, men også fordi det er den første større tyske by som er kommet direkte i stridssonen og øyførelsen her får overordentlig stor psykologisk og symbolisk betydning.

Fra Moselle-avsnittet meldes det om øket alliert virksomhet og endel framgang, men forsøvingene er ikke store.

I øst er det begivenhetene i Finland og Ungarn som i første rekke tiltrekker seg oppmerksomheten. Finneer tok Rovaniemi og russerne Petsamo ved ukeshiftet, to operasjoner som i høy grad har forverret stillingen for general Rendulics "Arme Lappland" (antagelig ca. 100 000 mann). Rendulic ble også senere erstattet med general Kotiel. Finneer og russerne holder nå de to ordrepunkter av ishavsværet, og tyskernes eneste retrættlinje over sjøen er avskåret. Samtidig er deres styrker drevet nordover til meget tynt beboede strøk, hvor det kommer til å bli uhyre vanskelig å underbringe troppene i den polarvinter som nå står umiddelbart for døren, med temperaturer på ned til 30-40 kuldegrader. Tyskernes eneste retrættevei går nå over land og består av to veier, den ene over Enare-traktene nordover til Varanger-avsnittet, den annen nordvestover til Skibotn i Troms. Ingen av dem svarende til de krav man må stille når det gjelder transport av så store styrker med tungt materiell, særlig på vinterid og med tropper av finsk og russisk kvalitet som forfølgere.

I Balticum fortsetter likvideringen av tyskernes 16. og 18. armé, hvis

retrættmuligheter ble katastrofalt forverret etter inntagelsen av Riga, og det russiske støt frem til Östersjön i Øst-avsnittet. Russene har også et fast grep på den sjøstrategiske viktige øy Ösel, og både deres flåte og fly gjør dype innhugg i de tyske evakueringsstransporter sjøveien.

Fra midtavsnittet har russerne ennå ikke meldt om større begivenheter, men tyskerne melder den 18. okt. at russerne etter en fryktelig artilleriforbereidelse har gått til storoffensiv mot Östpreussen i Miłkowszki-avsnittet, d.v.s. vest for Kaunas, med støttrøtning mot Guabinnø og Instanburg. Også i avsnittet nordover, Tilsit-Memel, øker det russiske press. Det blir interessant å se hva russerne kommer til å melde om disse operasjoner. De har for vanne å vente med sine kommunikasjoner om en ny offensiv til de har resultater å peke på.

I Skogs-karpatene fortsetter trykket mot Duklapasset som fører ned i Slovakia, og i Jugoslavia har Titos partisaner tatt Blisj, en nøkkelstilling på de tyske Balkan-styrkers retrættlinje. Kan de holde den, vil de på en meget effektiv måte vanskeliggjøre tyskernes bestrevelser for å trekke tilbake styrkene fra det sørlige Balkan og etablere en sammenhengende front fra Karpatene, over Ungarn til de jugoslaviske fjell og Italia. I Pograd som også er en viktig lås for den tyske retrætt, har russiske styrker og Tito-partisaner trengt inn i byen, hvor det blir utkjempet heftige gatetokter. Øst for byen er 2 tyske divisjoner omringet.

I Hellas har britiske tropper og græske friskere beuatt Athen og havnebyen Pireus, og de gjenværende tyske styrker i landet (5-6 divisjoner?) faller i hast tilbake på Saloniki, utgangspunktet for retrættveien opp gjennom Vardar- og Marava-dalførene.

Ungarn er som forutsagt drevet så langt at det forsøker å "køpe av seg livet". Horthy erklæret søndag den 15. okt. de alliertes og våpenstillstandsbetingelser, og ga hæren ordre om å oppløse våpenene. Tyskerne som naturligvis har vært forberedt på en slik utvikling, gjorde imidlertid et motkupp. Straks etter opptrådte en ungarsk general i radion og oppfordret troppene til å kjempe videre, og etter han fulgte en ungarsk kvistling, pilekorskaprtiets leder Szalasi, som bekjentgjorde at han nå var statsoverhode. Den politiske situasjon er fortsatt uklær. Tyskerne offentliggjorde først et voldsomt angrap på Horthy etter den kjente Badoglio-opp-skrift, men sle straks etter inn på en annen linje, og sender nå ut proklamasjoner i Horthys navn om at landet skal kjempe videre i det noksom bekjente "skjebnesfelleskap" med Tyskland. Om Horthy har latt seg true og tvinge til å medvirke, kan ennå ikke avgjøres; det er meget mulig at det hele er et falsum, men det synes som om tyskerne iallfall har sikret seg riksforstanderens person, noe som er beklagelig, da han ennå har en viss autoritet innenfor hæren. Imidlertid er det ganske tydelig at oppløsningen i Ungarn går sin gang og at landet er på vei mot fullstendig kaos; bl.a. har to ambasjører og flere troppedevisjoner gått over til russerne, det er gatetokter i Budapest, og tjenestemenn ved ungarske legasjonene i nøytrale land nekter å stille seg til disposisjon for pilekorsmannen Szalasis marionett-regjering. Tyskerne kan ikke lengre regne på noen effektiv militær støtte fra sin siste vasall, tvertimot vil union i landet stille økte krav til besittelses-troppene.

Den første operative følge av begivenhetene er at tyskerne har sett seg nødt til å trekke tilbake panserstyrker fra den hardt omstridte by Debrecen for å sette dem inn ved Budapest, noe som kan komme til å bety en alvorlig svakelse av østflanken, ikke minst tilført Öredea-linje (Grasswardein) langre sør, ved gransen, er fallet russene baserte dette viktige vei- og knutepunkt den 13. okt.

Ungarn var etter Romanias kapitulasjon og kuppet kommet i en meget vanskelig situasjon. Dets ledere så klart at de allierte måtte seire og at begivenhetene i Sørøst-Europa nå kom til å skyte større fart. Det

som først og fremst gjorde det vanskelig for den å bytte høst var at lande et etter kuppet i Vares var mer eller mindre i de tyske besetningsstrøppers vold og at Romania av de allierte hadde fått løfte om (fallfall mestparten av) Transsilvania. Det er dette som har bestemt Ungarns politikk. Landet måtte avstå Transsilvania til Romania etter forrige verdenskrig, men kunne aldri forsones med tapet, og den pris Hitler betalte for Ungarns medvirkning til felttoget i øst, var nettopp Transsilvania, som han tvang rumenene til å avstå. Tross alt klarte Ungarn lenge å føre en forholdsvis selvstendig politikk overfor Tyskland, men falt til fote da tyskerne besatte landet etter den store russiske offensiv i Ukraina i mars-april. En faktor som har spilt en stor rolle for Ungarns politikk er også at de herskende lag er sterkt antifilsofjaviske innstilt, og at åpent opprør mot tyskerne med russerne ved grensene lett ville kunne utvikle seg til en sosial revolusjon, ruttet mot godseierveldet. Slik som forholdene nå ligger an, synes Ungarns dilemma uløselig. Dets landevinninger i de siste årene bygger på samarbeidet med Tyskland, men Ungarns politikere ser like godt som enhver annen at Tysklands nederlag er uunngåelig. Og Ungarn er, særlig etter nazifiseringen i Vares, med Jødeforfølgelser og megen annen uhumskhet i sitt følge, ille anskrevet hos de allierte; dets deltagelse i sønderromelsen av Tsjekkoslovakia etter München, da det sikret seg Rutenia, kommer heller ikke til dets kredit.

I Italia har de allierte hatt en viss framgang både på kystavsnittet i øst og på midtavsnittet, hvor de nå står 15 km fra Bologna.

I Det fjerne Østen har det vært voldsomme flyangrep mot Formosa. Både mål på land og fartøyer har vært angrepet med godt resultat, og japanernes fabler om en sjøseier er som vanlig uten grunnlag i virkeligheten.

Krigen i luften: De tyske nøkkelposisjoner, Duisburg, Köln, Saarbrücken, Keiserslautern og Düsseldorf, som alle ligger i en avstand av ca. 60 km. bak fronten i vest, har i denne uken vært utsatt for all. bombeangrep som stiller i skyggen alt hva vi hittil har sett i luftkrigens historie. Siden lørdag natt har Köln vært målet for ett nattangrep og 4 store dagangrep og mot Duisburg har RAF kastet 9500 tonn bomber under to angrep, lørdag og natt til søndag. Dette som er absolutt rekord hittil, er en større bombelast enn Luftwaffe har kastet mot London under hele krigen. De allierte bombeangrep har nå også nådd en konsentrasjon som aldri før. Under Duisburg-angrepene ble således bombene kastet ut med en gjennomsnittshastighet av 250 tonn pr. minutt. De hittil rapporterte skader etter ukens allierte kjenpeangrep skal være enorme.

B.B.C.s korrespondent Richard Dimbleby, som var med under dagangrepet mot Duisburg, uttalte at instruksjonene lød på i størst mulig utstrækning å legge Tysklands største innlandshavn i ruiner. For ett år siden, sa Dimbleby, ville det nærmest vært selvmord å fly inn over Ruhr en dag. Lørdag, da en langs trom av Halifax- og Lancaster-maskiner kom inn over den tyske grensen, kunne man ikke observere et eneste tysk fly, bare våre egne jagere som sværmet over oss og på begge sider av bombeflyene. Dimbleby berettet om innflyvningen over Duisburg, at han gjennom en åpning i sky dekket så en grå masse av hus, fabrikker, veier, jernbaner og den store elven som snodde seg gjennom innlandshavnen. Spreng- og brannbomber østes ut og Duisburg forsvant bak svære skyer av brannrøk. Nye enorme røyksøyler steg opp etterhvert som nye kjenpebomber falt ned på målet. På hjemveien møtte den britiske bombeeskadren en stor amerikansk flystyrke på vei til Köln. Dette fikk meg til å forstå hvilke enorme styrker Storbritannia og USA nå kan månstre i luften, og ga meg også en forutanselse om hva som kommer til å ramme de tyske byer og industriområder, sa Dimbleby til slutt.

Sjefen for RVs Bomber Command, Sir Chief Marshall Harris, har i denne uken gitt noen detaljer om engelskonnens nye 12.000 pounds bomber. Disse bomber som for bested av 3 sammenbygde sylindere og som detonerte i samme øyeblikk de traff jorden, er nå blitt strømlinjeformet og utstyrt med "for sinket" virkende tennsatsler, slik at de nå har en meget større gjennomslagskraft og sprengvirkning. 100-vis av disse "jordskjelvbomber", som de nå kalles, er i ukens løp blitt kastet mot tyske mål. En annen dårlig ny-

het for Görings landsmenn er den uoffisielle melding om at et stort antall amerikanske "Super-fortress", B29, nå er ankommet til England. Man regner med at 3-4000 av disse kolossale bombeskiner, som hver tar en bombelast på 10 tonn, skal samles ved baser i England for å settes inn i den gigantiske luftoffensiv som planlegges mot Tyskland.

Ukens statistikk: Okt. 12. Mosquitoes angriper Berlin om natten, 900 utflyvninger mot Aachen. Tunge br. bombefly med jagereskorte angriper synt. oljenalegg i "Anna-Eichel i Ruhr, 1 mask. savnes. 500 tunge am. bombefly med kraftig jagereskorte bomber flydel-fabrikk i Bremen og skiftetomter i Osnabrück, 18 tyske jagere skutt ned, 3 bombere + 6 jagere savnes. Under 4000 km. tur angriper Mosquitoes fra England flyplasser i Jugoslavia og Tsjekkoslovakia. Fra Italia foretar all. fly 2200 utflyvninger og kaster bl.a. 1200 tonn bomber på tyske mål ved Bologna, 2 fly savnes. I Berentshevet sonker russ. fly på 2 dager 1 tysk destrøyer, 6 forsyningskip og 24 mindre fartøyer. Okt. 13. RAF-nattangrep mot Hamburg, 1 fly savnes. All. fly bomber Aachen og tyske tropper som prøver å undsette byen angripes av rekettførende Typhoonfly, 18 tyske fly skutt ned, 8 egne mask. savnes. Andre flystyrker ødelegger Emmerich og Kleve hvor stor tyske militær opplag. Fra Italia angriper 1000 tunge am. bombefly med jagereskorte motorfabrikker i "Tien, jernbanemål s.f. Budapest og synt. olje i Bleckhammer, 36 bombere + 12 jagere savnes. Okt. 14. Mosquito nattangrep mot Köln. Over 1000 tunge br. bombere med eskorte rekker krigens kraftigste angrep mot Duisburg, 4500 tonn bomber kastes ut på 18 min, ingen jageretstand, 14 bombere savnes. 1000 tunge am. bombefly med sterk jagereskorte angriper skiftetomter i Köln, 14 bombefly + 8 jagere savnes. Andre all. maskiner bomber Saarbrücken, Keiserslautern og Düsseldorf. Angrepene mot Aachen fortsetter; Berlin, Hamburg og Mannheim også bombet. Fra Italia angrep mot ungarske jernbanemål og oljenalegg i Schlesien. Russ. fly angriper tyske troppkonsentrasjoner i Memel og Tilsit. Am. melder om følgende resultat: en i løpet av en uke under flyangrepet mot Formosa og Filipinene fra hangarskip og med Kina-stasjonerte B29 superfastninger: 227 j. fartøyer sonket eller skadet, 525 j. fly ødelagt, 53 egne fly tapt, ingen skip. Okt. 15. RAF ny rekord, 1500 tunge bombere kaster 5000 tonn bomber om natten mot Duisburg. 1200 tunge am. bombefly + 1000 jagere angriper Köln og 2 oljenalegg i Düsseldorf. RAF bomber uten tap Sorpedammen nær Dortmund med 12.000 pounds bomber. Russ. fly mot Memel, Libau og Tilsit. Okt. 16. RAF kraftig nattangrep mot Wilhelmshafen og Hamburg. Fra Italia mange fly mot Hermann Göring-verkenes bensolanlegg i Linz, Skodaverken i Pilsen og Industrimål i Steyr osv. Nye am. angrep mot Balik Papan og Formosa. Okt. 17. Mosquito-nattangrep mot Köln uten tap. 1300 tunge am. bombefly + 600 jagere angriper Köln. 6. angrep i løpet av 7 dager mot Formosa. Okt. 18. Lancester bombefly med jagereskorte angriper Bonn. 550 tunge am. bombefly med jagereskorte angriper Köln for 4. gang på 5 dager, Kassel også angrepet. Br. fly rekker nye angrep mot dikene på "Alchoren. Stor innsats av de tekniske styrker over Holland. - 0 -

Like før kl. 8 lørdag morgen ble det foretatt sabotasje mot tyske lagre i Ringnes bryggeri. Arbeidene fikk noen øinutters varsel og bare få ble lettere skadet. Lagrene besto visstnok av bensin, flydeler og gummi. - Lørdag aften var det kraftige eksplosjoner i Kussius Metallvernefabrikk på Bryn, som skal være beskjefteget med å lage håndgranater for tyskerne.

Det nye Folkeforbund.

Fra 21 august til 7 oktober ble det i Dumbarton Oaks, USA, holdt en konferanse mellom representanter for Storbritannia, Sovjet, USA og China om den fremtidige internasjonale sikkerhetsorganisasjon. Det er nå sendt ut en meddelelse om de resultater konferansen har ført til. Det blir understreket at planene ennå befinner seg på det foreberedende stadium; de skal granskes nøyere, bearbejdes videre og så forelegges for en konferanse av delegerte fra alle de forante nasjoner.

Hovedpunktene i det midlertidige forslag er følgende:

Opprettes en internasjonal organisasjon - et nytt Folkeforbund om man - som skal hete "De forente nasjoner", og som bygger på prinsippet om alle fredseltskende nasjoners suverene like rett. Alle medlemmer forplikter seg til å avgjøre tvister seg imellom med fredelige midler på en slik måte at internasjonal fred og sikkerhet ikke bringes i fare; medlemmene skal i sine internasjonale forbindelser avstå fra å bruke trusler og vold på noen måte som ikke stemmer overens med organisasjonens formål.

USA, Storbritannia, Sovjetunionen og China - senere også Frankrike, når det igjen har nådd stormakts rang - skal ha hovedansvaret for opprettholdelsen av freden. De skal ha permanente plasser i sikkerhetsrådet i det nye forbund. Seks andre stater skal velges som medlemmer av rådet for toårsperioder (ryktene beskjeftiger seg bl.a. med Norge og Tsjekkoslovakia som sannsynlige kandidater til disse rådsplassene i første omgang). Sikkerhetsrådet får således 11 medlemmer. Det skal ha ubegrenset fullmakt til å slå ned angrepsaksjoner, bli nødvendig med militære midler, uten å behøve å spørre alle de forente nasjoner til råds.

Planen forutsetter fire hovedorganer: 1) sikkerhetsrådet, som i praksis kommer til å få befalet over verdens væpnede styrker, 2) en forsamling av alle medlemsstater, 3) en internasjonal domstol, 4) et sekretariat. Hvis en konflikt mellom to stater ikke kan løses ved direkte forhandlinger eller ved megling, skal rådet skrefte inn - beslutning om det fattes av rådet selv. Hvis rådet finner det riktig, kan det hensykte tvisten til domstolen; er konflikten av en slik art at den ikke kan avgjøres juridisk, skal rådet selv søke å bilagge den ved å øve diplomatisk og økonomisk trykk på partene, ved å stanse all trafikk på det gjenstridige land, avbryte den diplomatiske og økonomiske forbindelse med det osv. Alle medlemsstater skal treffe de foranstaltninger som rådet bestemmer seg for å bruke. Fører ikke disse åtgjelder fram, skal rådet ha fullmakt til å sette inn fly-, flåte- og markstridskrefter mot fredsforstyrrelsen.

Når det gjelder disse militære saksjoner, skal rådet bruke medlemsstatenes væpnede styrker. For dette formål skal alle medlemsstater på begjæring av sikkerhetsrådet stille til rådighet væpnede styrker og alle hjelpebidrag for å slå ned en angriperstat. Spesielle avtaler skal fastslå størrelsen og arten av de styrker og arten av de lettelsener for aksjonen som kan kreves av medlemsstatene. Medlemsstatene skal bl.a. holde kontingenter av nasjonale flystyrker disponible for en felles internasjonal aksjon. En militær stabskomite - bestående av stormaktenes stabssjefer eller deres representanter - skal være et rådgivende organ for sikkerhetsrådet i alle militære spørsmål når det gjelder å bevare freden og regulere rustningene.

Generalforsamlingen skal bestå av alle medlemmer i organisasjonen, og samles regelmessig en gang om året. Den skal drøfte de alminnelige prinsipper for samarbeidet - å bevare freden og velge rådets ikke-permanente medlemmer. Det skal handle etter det prinsipp at organisasjonen er basert på alle fredseltskende staters suverenitet og likestillinghet. Viktige beslutninger i forsamlingen skal fattes med 2/3 majoritet, andre vedtak med alminnelig stemmeflerhet. - Det meget viktige spørsmål hvordan det skal stemmes i rådet er ennå ikke avgjort. (Det springende punkt her later til å være om rådets flertall skal kunne vedta militære aksjoner mot en av stormaktene eller om stormaktenes representanter her skal ha en slags veto rett. Også når det gjelder voteringsregler forøvrig melder seg mange intrikate spørsmål: skal en liten stats stemme veie like meget som en stormakts? Skal man f. eks. kunne tenke seg muligheten av at seks småstater skal kunne overstemme de fem stormakter?)

Den internasjonale domstols statutter kommer stort sett til å bli bygget på dem som nå gjelder for Haagdomstolen. - En generalsekretær skal være organisasjonens høyeste administrative tjenestemann, med adgang til å rette rådets oppmerksomhet på et hvilket som helst spørsmål som etter hans oppfatning kan true freden.

Så vidt avisreferatene. De meddelelser som foreligger er ennå så knappe at det er vanskelig å gjøre seg opp noen endelig mening om forslaget, hvor også viktige spørsmål ennå står åpne. - Det er imidlertid klart at

det kompromissen i Dumbarton Oaks først og fremst har hatt for øye, er å skape et effektivt internasjonalt apparat for å stanse aggressjon - hva man ikke kan si det gamle Folkeforbundet var. Den utøvende makt er - nettopp når det gjelder aksjoner mot en angriperstat - flyttet over fra den store, tungvindte forsamling til det mindre og mer handledyktige rådet. Etter alt å dømme vil stormaktene her komme til å få den dominerende stilling, og mange vil kanskje se med en viss skepsis på det. Hvis man ser realistisk på det, er det dog klart at når det gjelder krig og fred, når det blir tale om militære aksjoner, så er det stormaktene som har avgjørelsen, og uansett hvordan man formet valg- og voteringsregler i en internasjonal organisasjon, så ville stormaktenes stilling til slike spørsmål gjøre utslaget. Det er denne realitet forslaget ser i øyene. Uten samarbeid mellom stormaktene er det ikke mulig å legge grunnlaget for en varig fred. Ikke desto mindre må man håpe at også de mindre stater får sitt ord med i laget; de kan på mange måter ut fra sin mer desinteresserte stilling og sine erfaringer ha en misjon i de stores råd.

Et ledd i arbeidet for å gjøre organisasjonen mer effektiv enn folkeforbundet er at man har fortatt den regel som var gjeldende der om ens stemmighet, vedtak skal kunne fattes med alminnelig eller kvalifisert flertall. Som det var i Folkeforbundet, kunne en eller et par stater som la seg på tverke, velte en hvilken som helst sak.

Et kardinalpunkt er det at den nye organisasjon virkelig får effektive maktmidler å sette inn mot en angriperstat, noe det gamle Folkeforbund i høy grad savnet. Men har ikke villet gå så langt som å opprette en egen internasjonal politistyrke, men vil la rådet disponere de enkelte staters militære styrker. De uttrykk som er brukt om flystyrkene tyder imidlertid på at man her har en slags første kjørne i en internasjonal våpenmakt hvis oppgave det blir å opprettholde ro og orden. Folkeforbundet hadde også i maktmidler, i sanksjonene, men det skulle en lang og omstendelig prosedyre til før de ble satt ut i livet, og særlig var alle forhold vedrørende de militære inngrep meget svøvende. Etter det nye forslag skal det sluttes nøyaktige avtaler om hva de forskjellige stater skal stille til rådighet av militære maktmidler, og et handlekraftig råd skal ha myndighet til raskt å sette dem inn.

Det sies uttrykkelig i den meddelelse som er sendt ut at den nye organisasjon ikke skal stå hindrende i veien for regionale avtaler med sikte på å bevare freden, bare de ikke står i strid med organisasjonens prinsipper. I overensstemmelse med dette søker Sovjet å skape en blokk av stater i Østeuropa som skal garantere fred og sikkerhet der (antagelig etter mønster av avtalen med Tsjekkoslovakia), og i det siste er det i engelsk presse kommet fram artikler med mer eller mindre offisiøst preg om et regionalt system i Vesteuropa. Eden og den nederlandske utenriksminister har også uttalt seg om spørsmålet. Til den vesteuropeiske statsgruppe regnes Storbritannia, Frankrike, Nederland, Belgia, Danmark og Norge, og det er tydeligvis hensikten å søke å innlede et mer intimt samarbeid mellom disse stater for å trygge freden i Vesteuropa. Vesteuropas små land har nå innsett at den tidligere nøytralitetspolitikk bygde på en illusjon, og at de på en mer aktiv måte enn før må delta i det internasjonale arbeid for å trygge sin fred og uavhengighet. - Hvordan vi skal stille oss til det foreslåtte regionale samarbeid må avhenge av for det første om det kommer til å skje i slike former at stormaktenes innflytelse ikke blir utilbørlig dominerende, for det annet om det regionale samarbeid lojalit blir innpasset innenfor rammen av den store, verdensomspennende sikkerhetsorganisasjon. Skjer ikke det, kan regionale systemer lett utvikle seg til å bli maktgrupper som den ene stormakt opererer med mot den andre med nye konflikter som resultat. Å bli en brikke i det internasjonale spill har ingen småstat interesse av. En regional avtaler i den rette ånd kan være av praktisk betydning under den gradvise oppbygning av det nye, universelle sikkerhetssystem, fordi det kan være lettere å operere med mindre, mer oversiktelige grupper av nasjoner, som både geografisk, politisk, kulturellt og sosialt står hverandre nær. Men man må huske at freden er én og udelelig. De regionale pakter må ikke komme på tvers av en universell ordening.

Italiensk orientering.

Det befridde Italia har et langt og tung gjenoppbygningsarbeid foran seg. Fabrikker, hus og kommunikasjonsmidler er blitt ødelagt av krigens herjinger, matsituasjonen er preget av flere års tysk besettelse og det tar tid for tilførsler utenfra av mat, råvarer og materiell strømmer rikelig nok inn. Også på det politiske område trengs en kraftig og samlet innsats for å danne grunnlaget for en sund og skapende utvikling. Før man kan begynne å bygge må dog det fascistiske byggeverket rives ned. En ekstraordinær domstol pådømmer nå sakene mot fascistene som er anklaget for en eller annen forbrytelse. Respekten for den gamle romerske rettstradisjonen kommer til uttrykk i at hver enkelt sak blir behandlet med den mest omhyggelige nøyaktighet og alle de anklagete får anledning til å forsvare seg. Det er et løfterikt varsel for Italias framtid som kulturstat. Særlig vites har domstolen hittil bare avsagt en dødsdom, nemlig over den beryktede fascistiske politisjefen Ceruso. På alle måter søker ellers myndighetene å holde i fenne hatet mot Mussolini-tilhengere, som bl.a. har gitt seg utslag i lynching av en av det fascistiske tyranniets fremste representanter.

Rekonstruksjonen av det politiske livet, som forfalt helt og holdent under fascistens 20-årige vanstyre, kan naturligvis ikke komme igang før alvor for også Norditalia med dets store, våkne arbeidermasser er blitt befridd. Men i de frigjorte delene av landet er opinionsdannelsen kommet ganske langt. Et stort antall politiske partier har sett dagens lys, og de utvikler, ikke minst gjennom sine aviser, en livlig virksomhet. Disse partiene tar dels opp tradisjonene fra tiden før fascismen, dels prøges de naturligvis av erfaringer fra den mellomliggende perioden og må i større eller mindre grad betraktes som nydannelser. Og ved siden av de gamle, kjente politikerne fra den før-fascistiske tiden trer nå også mange nye ledere fram.

Av dagens politiske partier i Italia utfolder etter alt å dømme kommunistpartiene størst aktivitet. Og deres framtidig linje og utvikling er det største spørsmålsteget i italiensk politikk. I kommunistleiren kan man skille ut tre forskjellige retninger, først det egentlige kommunistpartiet hvis leder Togliatti er arbeidsminister i Bonomis samlingsregjering og som bl.a. p.g.a. sitt 18-årige eksil i Moskva av mange anses for å være nær tilknyttet Stalin. Partiet blir muligens noe hemmet ved at ganske mange tidligere fascistene har søkt tilflukt der. Hovedorganet heter L'Unita. Den andre gruppen, de nokså fåtallige trotskistene - eller kommunisti puri (rene kommunister) som de kaller seg selv - har sitt tyngdepunkt i de søriitalienske provinser. Dertil kommer en del unge intellektuelle som benevner seg katolske kommunister og som etter fascistens sammenbrudd har trådt åpent fram og begynt å utgi en egen avis La Voce Operaia - arbeiderstemmen.

De sosialistiske og sosialdemokratiske retningene har organisert seg i to partier: sosialistpartiet og arbeidets demokratiske parti. Noen større tilhengerskare synes imidlertid ingen av disse partiene å ha trass i at flere betydelige politikere står i spissen for dem. Statsminister Bonomi kommer således fra det sistnevnte partiet, mens sosialistpartiet har en god leder i Pietro Nenni, som også redigerer partiforlaget Avanti. Men det er ikke utenkelig at dette partiet kan vinne terreng blandt de norditalienske arbeidermassene.

Det gamle katolske folkepartiet er også gjenoppstått, om enn i ny forklædning. Democrazia cristiana kaller det seg, og som den faktiske lederen står Don Sturzo - kjent fra partifieldene før fascismen - i spissen for den gamle Mussolinimotstanderen fremdeles er i eksil i USA. Likesom det gamle katolske partiet har også dette nye hovedsakelig sine tilhengere blandt bøndene. De liberale og konservative opinionene i Italia har knapt funnet sine endelige partipolitiske uttrykk ennå. Ideene er i denne forbindelse mer interessante enn de aktuelle partipolitiske konstellasjoner. Men det er dannet et liberalt parti som for en del grupperer seg rundt tilhengere til Giolitti, som var statsminister flere ganger og senest i 1921. Partiets leder er Giardini som har forbindelse med den norditalienske kapitalistklassen, og den viktigste avisen heter Risorgimento Liberale. Mens det

liberale partiet hittil har stukket ut en forholdsvis konservativ kurs, er det italienske borgerskaps andre politiske organisasjon desto radikalere, særlig på det sosiale og økonomiske området, og dertil kompromissløst republikkansk. Partiets store profet er Mazzini, en av de store navn i 18-80-årenes frihetsbevegelser. Av de nåværende forgrunnsfigurer er Reale av de mest betydelige. Partiets hovedorgan heter L'Italia Libera. Partiet har 3 ministre i samlingsregjeringen Bonomi og er antagelig noe overrepresentert.

Foruten de nevnte partiene fins det en hel rekke småpartier, som dog nærmest er fraksjoner av de store. Men ellers skal man høre at partiene og opinionene ikke har festnet seg. Grensene flyter og labilitet er et av de mest typiske trekk i det politiske bilde. Det blir interessant å se om Italia har lært noe av denne tiden eller om det faller tilbake til partipolitisk småkjøl etter en ny form for fascistisme.

- 0 -

Det lysner for Beveridge-planen.

Sir William Beveridges store sosialforsikringsplan, som ble lagt fram i des. 1942, ble mottatt med stor entusiasme av det engelske folket. Regjeringens innstilling til planen var ikke så klar, og det hersket en viss frykt for at den "sosiale samvittighet" som var skept under krigens harde press, ville skrumpe inn når himmelen igjen var "skyfri". Denne frykt er nå gjort til skamme ved at den britiske regjering har fremlagt forslag i underhuset om en omlegging av landets trygdeordning, som i hovedtrekkene følger William Beveridges program.

Grunntanken hos regjeringen - og Beveridge - er at sosialtrygden skal garantere alle borgere den inntekt som er nødvendig for livsoppholdet, og at trygden for framtiden skal administreres av et nyopprettet departement under en egen minister, og ikke som hittil av en rekke myndigheter.

I likhet med Beveridge foreslår regjeringen videre at en tvungen ukapremie skal gi rett til understøttelse i tilfelle av sykdom, invaliditet, og arbeidsløshet, og til alderspensjon, enkepensjon, morshjelp, begravelshjelp og til hjelp i visse andre tilfeller. Fattigunderstøttelsen skal beholdes for visse særlige forhold, men all annen hjelp skal gis uten prøving av behovet. Ståndsbidraget pr. uke i tilfelle av sykdom eller arbeidsløshet blir for ugift mann eller kvinne 24 sh. og for gift mann med hustru uten lønnet arbeid 40 sh. I tilfelle av invaliditet blir hjelpen mindre. (Etter førkrigs-kurs er 1 sh. ca. 7 kr.)

Planen foreslår videre barnebidrag med 5 sh. i uken pr. barn fra og med barn nr. 2, og en utvidelse av det nåværende systemet med skolefrekoster, gratis melk osv. Omkostningene ved barnebidragene skal ikke dekkes av forsikringsavgifter, men av staten og kommunene, som uttrykk for samfunnets direkte interesse for barna.

Omkostningene ved regjeringens plan beregnes til 659 mill. pund i 1945 (Beveridge regnet med omkostninger på 697 mill. pund). De premiene som regjeringen har foreslått er noe lavere enn Beveridges og også understøttelsen ligger noe under i de fleste tilfellene. Ellers er det vanskelig å uttale seg om hvilket av de to projekter som er best.

Forsikringssystemet inndeles hele befolkningen i seks klasser: sysselsatte arbeidere, folk som er sine egne arbeidsgivere, husmødre - som altså trekkes helt inn under forsikringen -, alle andre personer i arbeidsforhold, barn og pensjonister. For arbeidere foreslår Beveridge en ukapremie på 7 sh. og 6 pence, hvorav 4 sh. 3 p på forsikringstageren og 3 sh. 3 p på arbeidsgiveren hans. Regjeringen foreslår en ukapremie på 6 sh. 11, derav på forsikringstageren 3 sh. 10 og på arbeidsgiveren 3 sh. 1. Premiene for de andre forsikringsklassene foreslås tilsvarende redusert.

- 0 -

Norge: Onsdag 11/10 om morgenen ble Vakuu Oil's drivstofflager på Sjørens spranget i luften. - Tyske sykkelpatruljer i Oslo undersøker folks legitimsjensker. - I Hønefossdistriktet er det fremdeles urolig med ustaselige husundersøkelser og legitimsjenskontroller.

entliggjorde forleden en oppsiktsvekkende artikkel om den situasjon som kunne tenkes å oppstå hvis de allierte besatte Tyskland. "Tyskerne vet av egen erfaring", heter det bl.a., "at et besatt land ikke er et fredelig land. Et okkupert land kan i beste tilfelle behøves av besettesestropene så langt deres våpen når. Overalt har befolkningene forstyrrat krigføringen for oss i betydelig grad og ødelagt forvaltningen og trafikken. Og partisanene har innehatt en av hovedrollene i motstandernes strategi. - Hvis tyskerne må gripe til samme slags metoder i tilfelle av en alliert okkupasjon av Tyskland, så vil de skape en ganske annen motstand mot okkupasjonsmakten enn de russiske og jugoslaviske partisanene har gjort. Mot tyskerne og deres kampmetoder - tilpasset etter omstendighetene - vil den overlegenhet som de allierte har vunnet sine tidligere seire med, ikke være til noen nytte. Mot friskarer og partisaner hjelper ikke bomber, tanks og artilleri. Det vet de tyske soldatene av egen erfaring. I en sønn krig klarer den dyktigste seg best.

Tyskerne slåss fordi de bare har å velge mellom seir og død, mellom et liv i kamp og forvisning til Sibir. De må, heter det, kjempe til siste slutt mot den forhete motstanderen. De som overlever har iallfall håp om seir og ved å kjempe kan de vinne landet sitt tilbake. - For hver kilometer tysk jord de allierte erobrer, blir det uerkelig meget vanskeligere for dem å sikre forbindelseslinjer og oppørsjonsråder. Soldatene kommer ikke til å finne noen ro i det erobrede landet, og når de ikke beskyttes av tanks eller bombefly, vil døden lure på dem bak hvert hushjørne. Kanskje tror de allierte at de kan løse denne oppgaven etter erfaringene fra Italia eller Romania. De vil kanskje gå hardt fram og svare med repressalier. Men det tyske folket er laget av et annet stoff. Ingen repressalier klarer mer enn å ødelegge en by, infat styre greier mer enn å drepe og forvandle fri folk til slaver. Dette skremmer ikke tyskerne. Det er et forbigangent stadium for dem. De vet at de bare har å velge mellom liv eller død. Derfor for vil de kjempe videre selv etter at landet er blitt besatt.

Men, fortsetter avisen, kanskje de allierte har en annen plan. Den ser besetter et land, oppretter en civilforvaltning. Representanter for okkupasjonsmakten blir ledere, men de samarbeider med krefter fra det besatte landet. Slike frivillige finns alltid når man har noe å by dem, såsom makt til dem som ikke har noen, brød til dem som sulter eller beskyttelse for de felle. Hvis de allierte oppretter en sivilforvaltning i de besatte tyske områder, vil de utvilsomt finne folk som er villige til å gå deres ærend. Et folk består ikke bare av "karaktersattlet". Om behandlingen av disse samarbeidsmenn, erklærer avisen, at det i besatte tyske distrikter ikke kommer til å finnes noen tysk sivilforvaltning eller domstol, fordi deres ledere og funksjonærer ikke kommer til å leve en måned en gang. Ingen embetsmann kan lyde fiendens ordre uten å være forvisset om at han snart ligger kald og stiv bak skrivebordet. Ingen kan bøye seg for fiendens vilje uten at graven åpner seg bak han. Ingen dommer kan dømme tyskere diktort av fienden uten å bli korsfestet om natten ved sitt eget vindu. I de okkuperte tyske landsdelene kommer det ikke til å finnes forredere; det vil være for farlig å gjøre slik skittent arbeid. Ingen kommer til å gjøre okkupasjonsmakten en tjeneste, for det ville være hans siste handling her i livet. Ingen maskin kommer til å arbeide for fienden, ingen fabrikk holdes igang for deres rekning, intet lokomotiv bevege seg for deres skyld. Ingen skal bakte brød til dem, ingen rekke dem vann. Ingen pike kommer til å løfte øynene mot dem. Ingen emigrant vil komme hjem og leke regjering. Den som ikke følger den tyske samvittighetens tvingende bud, kommer den høyeste og siste instansens knokkelhånd til å vise den rette veien.

Hundretusen-vis av de dyktigste og tapreste soldatene kommer til å gjøre sin plikt på denne måten. De soldatene som motstanderne heter mest, vil våge det ytterste fordi de har mest å tape. De kommer, forsikrer avisen, til å danne sterke stormkilder og være et fryktelig våpen - Hitlers soldater!

Med denne kampen etter Tysklands okkupasjon kan vi vinne tid, men kan

ikke stille et helt folk foran-eksekusjonsmanuren på en eneste dag, ikke de hundre millioner på millioner på en gang. Det vil ta tid, og de gjelder det at de tyskerne som enn kjemper, hindrer motstanderne i å gjennomføre et slikt program. - Også den som lider nød eller dør, hjelper til med å vinne tid for en ny tysk seir, slutter "Das Schwarze Korps".

Avisens innstilling minner ikke så lite om den gamle vitsen: "Når Hitler har klart å "narre" de allierte arméer helt inn i Berlin, da er den tyske seir sikker". SS-troppene føler kanskje at de ikke har noe valg, men vi for vår del tror ikke at den alminnelige tyskeren er noen "karaktersattlet" i motgang, at han er i besiddelse av tilstrekkelig personlig initiativ og civilcourage. Meldingene fra de områder av Tyskland som allerede er besatt av de allierte går ut på at befolkningen nærmest er trøtt av krig og lidelig. Og det spørs om Himmler kan opprettholde sitt terrorapparat i virkelige kritiske situasjoner. - Forøvrig nå det være oppmuntrende for quislingene i alle land å lese svart på hvitt hva de tyske læremestre synes om dem.

- 0 -

UNRA. Organisasjon og oppgaver.

Etter flere års grundig forberedende arbeid står UNRA nå overfor oppgaven å hjelpe de landene som er blitt befrikk i rask rekkefølge: Frankrike, Belgia, Jugoslavia og Grekenland, forhåpentligvis snart Holland og Polen etc. etc. Oppgaven blir ikke lett, folkene er utsultet, industri- og kommunikasjonsmidler ødelagt og tonnasjon må frødes for størstedelen stilles i krigitjenestens tjeneste. Hvorledes oppgaven vil bli løst, vil de nærmeste månedene vise. Her skal vi bare gi en kort oversikt over oppbyggingen av UNRA og hvilke mål denne kjepporganisasjonen har satt seg. (Vi bygger i det ut vesentlige på en svensk brosjyre: "Hvorledes verden skal hjelpe" av Lars Lund).

All den 20. aug. 1940, da England kjempet alene mot verdens sterkeste militærsmakt og invasjonen truet, uttalte Churchill i en tale at den engelske regjering med en gang ville ta opp "fredsproblemene og bl.a. sørge for at det på forhånd ble planlagt hurtige tilførsler av levnetsmidler og medisiner til de europeiske landene ettersom de ble befrikk. Også Tyskland innbefattet han i disse hjelpetiltak. En komite ble nedsatt, som fikk navnet sitt etter ordføreren, den ansatte økonom Sir Frederick Leith-Ross. I sept. 1941 ble denne komiteen utvidet med representanter for de andre allierte nasjonene, og det målet man samlet seg om var å sikre tilførslene av levnetsmidler, råvarer etc. til de befrikkte landene. Inngående undersøkelser ble foretatt for å berogné landenes behov for såkorn, søtspoteter, medisiner, mat etc.

Også USA var oppmerksom på disse problemene. Det første skritt var tatt i og med at president Roosevelt fikk utvidet lån- og leie-loven til å gjelde også i det befrikkte Nord-Afrika. I nov. 1942 ble New Yorks guvernør Herbert H. Lehman utnevnt til leder for de amerikanske hjelpeaksjonene. Snart var en vidt forgranet organisasjon bygget opp. - Men de to allierte hjelpekomisjonene gikk delvis i veien for hverandre. En samordning måtte være løst. Hvete-konferansen sommeren 1942 var det første skritt på veien. På den konferansen ble man enige om å opprette en internasjonal hvete-pool, som skulle overta alle hvete-lagre som var lagt opp i USA, England og dominiane for å kunne stille sulten i de befrikkte land. Dessuten hadde Australia og New Zealand alt lagret overskuddet av et års høst og en rekke britiske kolonier og dominians hadde lagt opp lagre av te, kaffe, kakao og sukker.

Neste skritt var konferansen i Hot Springs våren 1943 hvor 60% av jordens befolkning var representert og hvor verdens næringsforsynings-situasjon ble behandlet. Delegationer gikk inn for både en kortstiktig og en langsiktig plan for etterkrigstidens forsyningsforhold. På langt sikt skulle verdens ernæringsstandard heves. Man ønsket å sette en stopper for systemet med produksjonsinnskrenkelinger for å holde prisene oppe. Ved å opprette et internasjonalt balanse eller buffertillegget håpet man et tilbud og etterspørsel kunne gjøres konstante og prisene stabile. I Hot Springs ble man også e-

nige om et det burde opprettes en permanent internasjonal organisasjon som skulle løse disse problemene og den 9. nov. 1943 undertegnet 44 nasjoner deriblandt Norge - en avtale i Washington om å opprette en internasjonal organisasjon med det formål "å skaffe mat, klær, husly og legehjelp til krigens ofre i de befrieede landene. Den skal forberede og ordne med hjemsendelsen av krigsfanger og landsflyktige, hjelpe til med gjenreisningen av de mest nødvendige jordbruks- og industriproduksjoner og gjenopprettel- sen av de viktigste samfunnsfunksjonene". Organisasjonen ble kalt UNRRA - United Nations Relief and Rehabilitation Administration (De forente nasjoners hjelpe- og gjenreisningsadministrasjon) - UNRRAs arbeid er bygd opp omkring The Council - Rådet - som er den høyeste instans. I Rådet sitter en representant for hver av de 44 nasjonene, og både små og store land har samme rettigheter. Norges representant er statsråd Frihagen. Rådets oppgave er å trekke opp retningslinjer for UNRRAs alminnelige poli- tikk. Det skal ha møte to ganger om året - siste møte var i Montreal på sensommeren i år - og vedtakene krever som regel bare enkelt flertall. Hel- lom rådsrådene fungerer en "Central committee" - sentralkomitee - hvor bare Usa, England, USSR og Kina er representert. For å sikre småstatenes interesser fikk den norske representanten satt igjennom et Centralkomiteen skal ta et annet lands representanter med på råd når dets saker skal be- handles. De beslutninger Centralkomiteen fattet mellom Rådets sesjoner kan også angjøres av Rådet på dets neste møte. Centralkomiteens formann er ge- neraldirektøren, som skal velges enstemmig av Komiteen. Amerikeren Her- berth Lehman er valgt til generaldirektør.

Foruten Rådet og Komiteen er det etablert en del faste rådgivende ko- mitteer: Forsyningskomiteen med representanter fra de største forsyningslan- dene, komiteen for finansiell kontroll - hvor bl.a. Norge har sete - som kontrollerer budgettene, desuten flere tekniske ekspertkomiteer for jord- bruk, helsearbeid, flyktningsspørsmål osv. To regionale komiteer er også opprettet, Europekomiteen og komiteen for Det fjerne Østen. Disse har til oppgave å undersøke de nødvendige behovene i verden når krigen er slutt Frihagen er viseformann i Europekomiteen.

Om finansieringen av dette store foretagede kom man fort til enighet. Rådet anbefalte at de ikke-okkuperte landene skulle betale 1/3 av sin nære- nalinntekt i tiden 1. juli 1942 til 30. juni 1943 til UNRRA. Bidraget er frivillig, men hvert land er solvsagt sterkt moralsk forpliktet til å be- tale. På den måten berignes UNRRA å få inn 2, 5 milliarder dollar. Men UN- RRA skal ikke bruke av sine egne midler for å finansiere hjelp til de land som har muligheter for å betale for den. Okkuperte lands regjeringer som disponerer tilstrekkelige midler i gull eller valuta skal gjøre opp for de fornødenheter de får. Det antas at Frankrike, Belgia, Holland og Norge helt eller delvis kan betale for seg, mens Polen, Grekenland og Jugoslavia antagelig får leveransene gratis. Norges valutamessige stilling er vel og så såpass god at vi kan gjøre opp for oss, men det kan bli knapt om dollar Regjeringer som ikke kan betale for hjelpen i utenlandsk valuta, skal stil- le inntektene av selget av UNRRAs varer i landene sine til UNRRAs disposi- sjon.

Oppgavene: Det materialet som er samlet sammen om behovene etter krig- en viser bl.a. at det vil trenge 45,9 mill. tonn mat, såkorn og frø, bron- sel, klær, råstoffer, maskiner og legemidler i de første seks månedene et- ter befrielsen i 9 europeiske stater. Sovjetunionens behov er da ikke rognert med. En tonnasje på 23,5 mill. tonn vil være nødvendig for transpor- ten. Matvareberegningen er basert på det laveste kalori-forbruk det er for- svarlig å regne med, nemlig 2000 kalorier pr. person pr. dag. (Grunnrasjo- nene i Norge idag etter rasjoneringskortene gir 1500-1600 kalorier). Et viktig spørsmål var i hvilken utstrækning UNRRA skulle ta opp hjelpear- beidet i tidligere fiendeland. Hjelp er absolutt nødvendig bl.a. fordi e- pidemier kan spre seg fra Tyskland ut over hele Europa. Norge hævde at formålet først og fremst måtte være å hjelpe land som hadde lidd under ok- kupasjonen og at fiendelandene måtte komme i annen rekke. Et forslag om at fiendelandene skulle betale fullt ut for den hjelpen de fikk, gikk igjenn-

Et annet meget viktig prinsipp er svært viktig Hjelpearbeidet må ikke brukes som politisk våpen. Ved fordelingen skal det ikke gjøres noen forskjell på rasen eller politisk preferanse. Hjelpen skal være fullt ut- ferdig på grunnlag av befolkningens behov. Alle samfunnsklasser uten hen- syn til kjøpekraft skal nytte godt av hjelpen. Fordelingen skal skje under effektiv rasjonering og priskontroll. I den første tiden vil fordelingen selvfølgelig måtte foretas under militær kontroll, senere skal den overha- tes til landenes lovlige regjeringer. Men det må igjen understrekes at hjel- pen til de nødsteede folkene ikke under noen omstendighet må bli et poli- tisk maktmiddel. - Det presiseres også at UNRRA bare kan ta opp sitt virke- innom et område hvis den nasjonal regjering har gitt sin godkjennelse til det. Ikke engang epidemier kan bekjempes uten et landets myndigheters be- st. Mot denne bestemmelse har det vært rettet kritikk som går ut på at hvis man skal komme noen vei i internasjonalt samarbeid, må man heller be- grense statenes suverenitet enn styrke den.

UNRRAs hjelpearbeid - den del av oppgaven som ordet Relief (den første R. en i UNRRA) peker hen på - kan stort sett deles i 4 grupper: 1) Leveran- ser av de viktigste forbruksvarer for å dekke de mest presserende behov, såsom mat, klær, bronse, hus og legemidler, 2) Helsearbeid og sosiale til- tak. Personer som påtreffes i de befrieede områdene og som er blitt depor- tert eller forflyttet eller evakuert dit, skal sendes hjem. (Etter UNRRAs beregninger er nesten 25 millioner mennesker blitt tvangsforflyttet under krigen hittil). 3) Leveranser av forsyninger bl.a. av såkorn, kunstgjødesel, råvarer, fiskerodskaper, maskiner og reservedeler så landet selv kan få sitt eget hjelpearbeid igang. 4) For så vidt mulig å møte det øyeblikkelige behovet skal det ytes hjelp til istandssettelse av lys, varme og kraftfor- syningene, sanitærinnlegg, transportapparater, midlertidige lagre etc. - Alt etter prinsippet: hjelp til selvhjelp.

M.h.t. de andre deler av UNRRAs arbeidsprogram - Rehabilitering (gjen- reisningen) - så er det etterhvert inntrådt en tydelig forandring. Lange- håpet at UNRRA var det første skrittet i retning av en verdensomfattende organisasjon for planmessig produksjon og omsetning av varer. Men UNRRA har presisert at "oppgaven ikke må oppfattes som innledningen til en gjen- reisning". Jordbruket og industrien skal bare hjelpes på foto for å lindre den øyeblikkelige nød. Det er ikke UNRRAs oppgave å gjøre industriforetag- ender produktjonsdyktige på lengre sikt eller å bekjempe arbeidsløsheten. Denne innskrenkning har vakt skuffelse på mange hold. Men de oppgaver UN- RRA har tatt fatt på er enorme nok.

Hvor skal UNRRA få varerne fra til dette hjelpearbeid? Verden er i krig og de forente nasjoners resurser går til frontene Jorden over. For å tilgo- dese krigsföringens behov har sivilbefolkningene i f.eks. England og US. måttet pålegge seg store innskrenkninger. Ved en gallupundersøkelse i Eng- land i begynnelsen av 1943 svarte 79% ja på spørsmålet om de var villige til å opprettholde rasjoneringsreguleringer også etter krigen for derigjennom å hjelpe de nødsteede landene, i Amerika svarte 78% ja og også i Sverige f.eks. har opinionundersøkelsene gitt lovende resultater. Det letter arbeidet betrak- telig for UNRRA. - The Combined Production and Resources Boards (samarbeids- råd for produksjon og naturrikdommer) ble opprettet i juni 1942. Formålet med disse råd er å samordne Storbritannias, Kanadas og US's produksjons- programmer og tilpasse dem til krigens behov. De skal påse at produksjons- kapasiteten utnyttes til det ytterste, at tonnasjebehovet reduseres til et minimum etc. Disse internasjonale organisasjoner er satt igang for overha- det å kunne løse dagens forsyningsproblemer og for å sikre sivilbefolkningens behov. Råvarerådet f.eks. planlegger den best mulige utnyttelse av de all- ortes råvarekilder, næringsmiddelrådet disponerer over alle næringsmidler, shippingrådet betrakter all tonnasje som en felles pool osv. Disse organer vil bli av stor betydning også i tiden etter krigen. Men foreløpig må krig- föringen gå foran hjelpearbeidet, både når det gjelder forsyninger og tonn- asje. - Det finns vake punkter i UNRRAs arbeid, men en god begynnelse er gjort; den store administrasjon som er bygget opp strækker seg meget lengre enn til å besleire akseneaktene.